

ROMÁNIA ÉS EURÓPA: A „KELETI KÉRDÉSTŐL” A XX. SZÁZADI NAGY SZÖVETSÉGEKIG

A Román Fejedelemségek/Románia a Keleti Kérdés problematikájaként

- XVIII-XIX. sz. a Román Országok térségében történt változásokat befolyásolták – a Török Bir, Oroszo., Fro., és Anglia közötti kapcsolatok → ezek megváltoztak: a forradalmak és napóleoni háborúk következtében → a románok által lakott területek háborús térré változtak

A Fejedelemségek a keleti kérdésben: haretér

- Nemzetközi helyzet (XVIII. sz.-XIX. sz. első fele)
 - Oszmán Bir hanyatlása
 - Az Orosz Bir. Balkánon való előretörése
 - Ausztria, Oroszo., Poroszo. – a Balkán feletti terület dominanciájáért küzd
 - Fro. – Keleti érdekeit védi, Anglia – az Indiába vezető utat, Ausztria korlátozni szeretné Oo. Kelet-Európa-i hatalmát
 - Oroszo. – ürügy: a balkáni keresztények védelmezője
- 1683 – Bécs ostroma – törökellenes hadjárat kezdete → következmény: Közép- és Kelet Európában lezajlott politikai változások + a Román Fejedelemségek belpolitikai életében lezajlott jelentős változások – három nagyhatalom árnyékában
- XVIII. sz. vége-XIX. sz. eleje – állandó török-orosz háborúk zajlanak → a XVIII. század végétől Oroszo. befolyása növekszik a Török Bir. Rovására
- 1774 – Kuciuk-Kainargi béke: Oroszo. elfoglalja a Krím fsz. és a Bug és Dnyeszter közti területet + hajózási jogot nyer a Fekete tgen és a Szorosokon + a nemzetközi nézeteltérések nincsenek megoldva
- Oroszo és Ausztria továbbra is terjeszkedési szándékuknak adnak hangot, Fro., és Anglia egyre aktívabbak az oszmán területeken

A XVIII. század keleti válságában a Fejedelemségek megszervezésének külső próbálkozásai

- A XVIII. sz. orosz-osztrák-oszmán háborúk kontextusában II. Katalin cárnő javasolta:
 - Ütközőállam kialakítása a három nagyhatalom szorításában – Dácia néven (Mold.+Havasalf.) – amelyet egy keresztény-ortodox uralkodó vezet; független állam lenne, sem Ausztria, sem pedig Oroszo. nem kebelezhethetné be, ahogyan egyéb más állam sem
- Az elképzelések nem estek egybe a Fejedelemségek által elképzelt fejlődéssel a keleti problémában, sőt a várakozásokkal ellentétesen alakultak:
 - 1775 – Ausztria anektálja Bukovinát
 - 1812 – Prut és Dnyeszter közötti terület Oroszo. kerül
- A Fejedelemségeknek ez a korszaka a történelemnek mégis milyen sikerként könyvelhető el, mert:
 - Politikai sorsa nemzetközi szintekre került, a békekötések miatt
 - 1772-1802 között a Porta és a Fejedelemségek között megváltozott a jogi keret
- 1829 – akkermani szerződés – orosz protektorátus megszilárdítása, kettős "tulajdon"
 - Kereskedelmi és gazdasági előnyöket alkudott ki Oroszo., az áruszállító hajók szabad átjárása a Szorosokon
 - Török helyőrség távozása Turnuból, Giurgiuból, Brailából
 - Az oroszok nekiláttak a Fejedelemségek újjászervezésének: Szervezeti Szabályok (1831 – Hvalf., 1832 – Mold.)
- A Román Fejedelemségek kettős függősége és Erdély Ausztriához tartozása – az 1848-as események középpontjában állt
- A jászvásári, bukaresti és erdélyi forradalmárok kijelentették: a népszuverenitás és a polgári jogokat.
- A forradalmak leverését követően a Török Bir. aláírta a Balta-Liman-i békét:
 - A Fejedelemségek uralkodóit 7 évre választja Oroszo. és a Török Birod.
 - A Rendi Gyűlés helyét átvette a Díván, ezek tagjait az uralkodó és a török kormány nevezte ki
- Az orosz csapatok 1851-ig a Fejedelemségekben maradtak

A Fejedelemségek diplomácia és háború között

- 1856 – krími háború lezajlása – újabb fejezete a Keleti Kérdésnek → Párizsi Kongresszus:
 - Megállították Oroszo. terjeszkedését
 - Véget ér az orosz protektorátus a Fejedelemségekben
 - A francia követ felvetette, a Fejedelemségek egyesítését egy idegen származású uralkodó alatt
- A legfontosabb kérdés a nemzetközi politika szintjén ezekben a kontextusokban: az **egyesülés**.

- A Párizsi Kongresszus kiegészítő cikkelyében leszögezték a Fejedelemségeknek, három hosszú és harcos évbe került a nagyhatalmakkal: 1857-ben mindkét országban megválasztják az ad-hoc gyűléseket (Konstantinápoly meghamisítja a szavazást); Fro., Anglia, Orosz. nyomást gyakorol az Oszmán Birodalomra – garanciát vállalnak a Párizsi Kongresszus Szerződésére, marad az Oszmán függőség
- **1859 jan. 24** – az egyesülés megtörténe – **Alex. Ioan Cuza** kettős megválasztásával – kész tények politikája elé állítják a garantáló nagyhatalmokat

Románia független állam lesz

- 1875 – a „keleti kérdés” új szakasza, a Balkánon történő zavargások miatt (két mozgalom Bosznia-Hercegovinában és Bulgáriában, amelyeket a törökök visszavernek, Oroszország közbe akar lépni, mint a balkáni keresztények védelmezője

- a balkáni népek érvényesülése alkalmazhatatlanná tette a Konstantinápolyból érkező reformokat
- Oroszországban győz a pánszláv nacionalizmus
- Ausztria és Oroszország kapcsolatai az 1875-1877-es években: Bécs semlegességére szüksége volt az oroszoknak, abban az esetben, ha utóbbiak felmondják a nem-beavatkozás politikáját
- az 1876-os új török alkotmány Romániát „kiváltságos tartományként” („provincie privilegiatá”) említi
- az egyesülés megvalósítása után a románok fő célja a függetlenség kivívása
- kereskedelmi szerződések kötése az orosz kormány előzetes jóváhagyása nélkül: 1875 – kereskedelmi szerződés az Osztrák-Magyar Monarchia és Románia között, melyben politikai előnyökre is szert tesznek, minek következtében 1883-ban Románia a Hármasszövetséghez csatlakozik (Tripla Aliantá)
- a romániai politikai osztály a kitűzött cél megvalósítását akarta, de különböző nézetek léteztek a megvalósítás módszereiről:

a. a liberálisok (I.C Brătianu, M. Kogălniceanu, V. Boerescu) Oroszországgal akartak szövetséget, melynek az Orosz Birodalom szétesése és a tengerszoros ellenőrzése volt a célja

b. a konzervatívok Oroszországot veszélyesnek vélték („szláv veszély”) és azt vallották, hogy Románia függetlenségének kivívása a Németországgal és az Osztrák-Magyar Monarchiával folytatott diplomáciai kapcsolatoktól függ

→ Románia a **várakozás és semlegesség taktikáját** alkalmazta azért, hogy elkerülje azt, hogy az ország területe hadszíntérré váljon

- ennek a politikának az alátámasztására fokozott diplomáciai tevékenységet folytatnak: Románia semlegességének alátámasztása (Lascăr Catargiu); a Porta és a nagyhatalmak elismerik a román állam egyéniségét és a Románia megnevezést

- Oroszország készül a háborúra → 1877: **Reichstadt** – II Sándor orosz cár és Ferenc József találkozója: OMM megkapja Bosznia-Hercegovinát és semlegesnek nyilvánítja magát egy esetleges orosz-török konfliktus esetén (**1877 – budapesti titkos egyezmény**)

- a I.C. Brătianu vezette román kormány tárgyal Oroszországgal, hogy szabályozza az orosz csapatok szabad átvonulását Románia területén: **1877 április – bukaresti egyezmény**

- előírásai: Orosz. megígéri, hogy betartja Románia területi egységét (integritását) és a román állam politikai jogait, fedezi az orosz csapatok átvonulásának költségeit, az orosz csapatok útvonalát részletesen leszögezték

Románia mozgósítja a hadseregét, katonai alakulatok az ország déli részén: védelmi szerep

- 1877 április – Oroszország hadat üzen a Portának, a török hadsereg a Duna bal partjának településeit támadja, a Porta megszakítja diplomáciai kapcsolatait Romániával, háborús helyzet alakul ki Románia és a Porta között

- **1877 május 9.** – **Mihail Kogălniceanu Függetlenségi Nyilatkozata** („függetlenek vagyunk, önálló nemzet vagyunk”)

- fontos csaták: Grivica, Rahova, **Plevna** (itt megállítják az orosz előnyomulást, Plevna – a balkáni hadjáratok kulcsfontosságú szerepe, egy sor erődítményből állt, fontos stratégiai pozíció)

- az orosz támadásokat visszaverik, a balkáni orosz front parancsnoka (Miklós főherceg) I Károly román király segítségét kéri (szóbeli egyezmény) → 1877 augusztus: Plevna általános támadása – november: Plevna megadása, melynek következtében az oroszok előnyomulnak Szófia-Drinápoly irányába, a románok pedig Vidin irányába => a törökök legyőzése

- **1878 – San-Stefano-i szerződés** (Románia nem vesz részt a tárgyalásokon, D Besszarábia – Cahul, Bolgrád, Ismail - visszaadása Oroszországnak, Románia megkapja a Duna Deltát, a Kígyó-szigetet (Insula

Şerpilor) és Dobrudzsát, OMM nem kapja meg Boszniát és Hercegovinát, elismerte Románia és Szerbia függetlenségét, Bosznia és Hercegovina önállóságát, Bulgária fejedelemség (principat) létrehozását

- a **Berlin-i békekongresszuson (1878 június-július)** a újratárgyalják a San-Stefano-i szerződés határozatait: cél – az orosz befolyás csökkentése DK Európában

- a szerződés előírásai:

- Szerbia, Montenegro és Románia függetlenségének elismerése (Románia esetében előírták az 1866-os alkotmány 7. cikkelyének módosítását, D Besszarábia – Cahul, Bolgrád, Ismail - visszaadása Oroszországnak, Románia megkapja a Duna Deltát, a Kígyó-szigetet (Insula Şerpilor) és Dobrudzsát)
- Bosznia és Hercegovina az OMM „közigazgatása” alá kerül
- Bulgária fejedelemség területileg a Balkán-hegységig csökken

- Románia megszakítja jogi kapcsolatait a Török Birodalommal

- Románia királyság lesz, Károly pedig király (1881)

- a függetlenség kivívása elősegítette a román gazdaság fejlődését, illetve ennek beépülését az európai gazdasági körforgásba

Románia külpolitikája (1878-1914)

- a *függetlenség megszilárdítása*: - nemzetközi elismerése (az 1866-os alkotmány 7. cikkelyének módosítása, amelyben az állt, hogy román nemzetiséget csak keresztények kaphatnak), 1881 - királyság

- *csatlakozás a Hármas Szövetséghez (Központi Hatalmak): 1883* – védelmi szerződés OMM, Németország és Olaszország között, kölcsönös segélynyújtást ígértek egy esetleges orosz támadás esetén

- *balkáni zavargások*: - törökellenes mozgalmak

- **boszniai annexiós válság (1908-1909)**: OMM végleg elcsatolja Bosznia-Hercegovinát → Szerbia és Oroszország reakciója

- Románia elhatárolódása a Hármas Szövetségtől és közeledése a Hármas Egyezményhez (Antant)

- **Balkán-háborúk**:

a. első Balkán-háború: **1912** – Szerbia, Montenegro, Görögország, Bulgária (orosz támogatás) ↔ Törökország, Törökország legyőzése, → londoni szerződés (Bulgária elégedetlen)

b. második Balkán-háború: **1913** – Szerbia, Görögország, Törökország, Románia ↔ Bulgária, Bulgária legyőzése, → bukaresti béke (Románia megkapja D Dobrudzsárt = Cadrilater)